

ПЕРСОНАЛІЇ

УДК 929-057.4(477)»188/197»

ЮЛІАН ЗАЯЦЬ – ПРАВознаВЕЦЬ, ХУДОЖНИК, СПІВАК (1880–1971)

М. Кобилецький, Л. Трепак***

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: mkobyletskyj@gmail.com*

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: trepak.lesia@gmail.com*

У статті висвітлено професійну, наукову та мистецьку діяльність Юліана Семеновича Заяця (1880–1971). Проаналізовано наукову діяльність Юліана Заяця у студентські роки, під час підготовки докторської (кандидатської) та габілітаційної робіт. Досліджена наукова праця Юліана Заяця в Українському таємному університеті у Львові та у Львівському державному університеті імені Івана Франка. Розкрито його професійну діяльність на посадах в Австрійській фінансовій прокуратурі, адвокатурі, польському державному скарбі у Львові, Вищому Адміністративному Трибуналі Польщі та у ненімецькому суді дискрипту Галичина під час нацистської окупації польських та українських земель у часи Другої світової війни та у науковій бібліотеці ім. В. Стефаника. Висвітлено мистецьку діяльність Юліана Заяця як відомого художника та співака.

Ключові слова: адвокатура, суд, художник, співак, Львівський університет, римське право.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2021.73.177>

В історії становлення і розвитку юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка є чимало відомих подій, особистостей, зокрема професорів і доцентів, які свого часу відіграли певну роль у його історії.

Однією з таких маловідомих постатей є доктор права і доцент, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка Юліан Заяць. Юліан Заяць був також відомим художником та співаком.

Юліан Заяць народився 2 вересня 1880 року в селі Богутин Золочівського повіту (тепер Золочівський район Львівської області) у родині греко-католицького священника Степана Заяця. Коли Юліану виповнилося чотири роки, він з батьками переїхав до міста Ходорова, де батька було призначено парохом у місцеву церкву [2, арк. 8]. Після закінчення початкової школи навчався у німецькій гімназії у Львові, яку закінчив із відзнакою у 1899 року. За пропозицією батька Юліан Заяць вступив на юридичний факультет Львівського університету [2, арк. 8]. Під час навчання разом з іншими українськими студентами протестував 1901 року проти полонізації навчального процесу в Львівському університеті. На знак протесту українські студенти виїжджають на навчання у Віденський, Празький та інші університети Австро-Угорської імперії. Юліан Заяць обрав Краків і у 1901–1902 роках продовжив навчання у Ягеллонському університеті на юридичному

факультеті. Паралельно здобував освіту в Краківській академії мистецтв (у класі Л. Вичулковського). 18 жовтня 1901 року з відзнакою склав правничо-історичний іспит з римського і канонічного прав, а 21 березня 1905 року [6, с. 34] – політико-адміністративний іспит з добрим успіхом, судовий – 13 липня 1903 року з відзнаками у всіх предметах.

У 1903–1904 роках проходить військову службу у Львові та отримує звання офіцера австро-угорської армії.

З 1906 року працює у Державній прокуратурі скарбу у Львові (Фінансова прокуратура Австрії). У 1907 році одружився з Фалиною Павецькою – онукою професора цивільного права Львівського університету Олександра Огоновського [6, с. 34].

У 1902 році подав на розгляд історико-філософської секції НТШ працю в галузі римського права «*Jusus fructus pominiis*» з рецензією Станіслава Дністрянського, яку опублікував у «Часописі правничому і економічному» [9, с. 25–70]. У 1907 році ця робота була доопрацьована та захищена на юридичному факультеті Львівського університету, а Юліан Заяць отримав науковий ступінь доктора права (кандидат юридичних наук). Згодом усі документи Юліан Заяць підписує «Доктор» або «Доктор права» [2, с. 9].

У період Австро-Угорщини працював у Державній прокуратурі скарбу (Австрійська фінансова прокуратура) у Львові. Протягом 1909–1912 років отримував стипендію австрійського Міністерства освіти і віросповідання для проходження наукового стажування у Берлінському університеті з метою підготовки габілітаційної роботи з римського права [2, арк. 2]. У Берлінському університеті Юліан Заяць також досліджував тексти папірусів стародавньої Греції. Одночасно навчався у Берлінській академії мистецтв у класі професора Макса Лібермана [2, с. 35]. У Берлінському університеті Юліан Заяць підготував наукову працю з римського права «*Jus jurandum in litem*» польською мовою, деканові факультету професору Ласковському, яку подав на юридичний факультет Львівського університету в 1912 році (251 сторінку густого машинного письма) [2, арк. 2–11]. Також виступав з доповідями з актуальних правничих питань в українських громадських та кооперативних організаціях. Юліан Заяць активно публікувався у правничому часопису «Життя і право» (орган Союзу адвокатів у Львові). У 30-х роках. Юліан Заяць став членом найбільш масової легальної партії Польщі Українського національного демократичного об'єднання УНДО. У протоколах допиту у слідчому управлінні НКДБ у Львові в серпні-вересні 1944 року Юліан Заяць вказував, що є безпартійним і у політичних партіях не перебував [9, арк. 3].

Через позицію польських професорів університету, як зазначав у своїй автобіографії Юліан Заяць, текст дисертації був втрачений і захист не відбувся [2, арк. 2]. У роки Першої світової війни викладав балістику в артилерійському училищі в Будапешті та воював на австрійсько-італійському фронті, звідки потрапив у полон наприкінці війни, і не брав участь у польсько-українській війні 1918–1919 років.

Юліан Заяць володів українською, польською, німецькою, латинською, російською та французькою мовами [2, арк. 6]. Після повернення до Львова викладав римське приватне і цивільне право в Українському таємному університеті та працював адвокатом у містечку Комарно. Знову продовжував працювати юристом вже у Польському державному скарбі [6, с. 35]. Виріши у родині священника, Юліан Заяць тривалий час перебував у близьких дружніх стосунках з керівництвом греко-католицької церкви. На прохання митрополита Андрія Шептицького

виступав його особистим правовим радником, підготував звернення до країн Ліги Націй та Ватикану щодо дискримінаційної політики Польської держави стосовно українського населення під час пацифікації утихомирення, здійсненої за розпорядженням Ю. Пілсудського у вересні-жовтні 1930-го року [6, с. 35]. У міжвоєнний період навчався у Львівській консерваторії, співав різними мовами та виступав зі сольними концертами у Львові, Тернополі, Кракові, Варшаві та інших містах Західної України і Польщі. Юліан Заяць також брав активну участь у Шевченківських днях, а у 1920–1926 роках очолював співоче товариство «Муза». Одночасно продовжував займатися малюванням, неодноразово організовують виставки його мистецьких робіт [6, с. 36]. У 1939 році, маючи високий авторитет у середовищі польських юристів, президентом Польщі І. Мосціцьким призначений суддею Найвищого Адміністративного Трибуналу Речі Посполитої. Початок Другої світової війни застав Юліана Заяця у Варшаві [4, арк. 14]. Після захоплення Польщі на частині окупованих польських земель нацисти створили Польське Генеральне губернаторство із центром у Кракові. Декретом нацистського уряду від 26 жовтня 1939 року на території Польського Генерального губернаторства було запроваджено нову судову систему, а попередню польську ліквідовано [8, с. 236]. Суди поділено на німецькі та польські. Громадяни Третього Рейху підлягали німецьким судам. Німецькі суди поділялися на загальні та спеціальні. Були утворені німецькі суди, а в центрах дистриктів – Вищі Німецькі суди та спеціальні суди [8, с. 287]. Існували також військові та надзвичайні військові суди, поліцейські та надзвичайні поліцейські суди. Особливою жорстокістю характеризувалися надзвичайні поліцейські суди, у які заборонялося приймати осіб з юридичною освітою [10, с. 65–80]. Структуру та судочинство польських, а з 1942 року ненімецьких судів, визначали розпорядження генерального губернатора від 26 жовтня 1939 року і 19 лютого 1940 року [10, с. 109]. До цих судів належали гродські, окружні та апеляційні суди у центрах дистриктів. До їх компетенції відносились цивільні та незначні кримінальні справи. Призначення суддів польських (згодом ненімецьких) судів здійснювали керівники органів юстиції, які функціонували у кожному з дистриктів Польського Генерального губернаторства. Юрисдикція ненімецьких судів була визначена у розпорядженнях генерального губернатора від 19 лютого 1940 року, 12 червня 1940 року. У польській історичній та історико-правовій літературі позитивно оцінюють роль польських судів і прокурорів, які були змушені піти на співпрацю з окупаційною владою. На зборах польських суддів і прокурорів у листопаді 1939 року стверджувалося, що будь-яка співпраця з окупантом є неприпустима, а для правового захисту польського населення необхідне збереження документів, іпотечних книг, книг реєстрації нерухомого майна. Після закінчення Другої світової війни у Європі на основі декрету Тимчасового уряду Національної Єдності від 6 червня 1945 року більшість вироків та рішень польських судів, прийнятих у період окупації, зберегли свою силу [10, с. 108–109]. Виняток становили ті рішення, які приймали на основі німецького законодавства та під впливом окупаційної влади. Більшість українських суддів і прокурорів через страх репресій були змушені емігрувати на Захід. У ненімецьких судах у судочинстві використовувалося польське матеріальне та процесуальне право, яке було чинним до початку Другої світової війни. На західноукраїнських землях польське законодавство було перекладене на українську мову. Найшвидше Кримінальний кодекс Польщі 1932 року та Кримінально-процесуальний кодекс Польщі переклав відомий дослідник у галузі кримінального та кримінально-процесуального права М. Паше-Озерський, який у 1939–1941 роках працював викладачем, проректором з

навчальної роботи та завідувачем кафедри кримінального права і процесу в Львівському державному університеті. Під час німецької окупації М. Паше-Озерський працював юристом у різних українських організаціях [5, с. 270]. Цивільно-процесуальний кодекс Польщі 1930 року та Кодекс зобов'язань Польщі 1933 року першим переклав відомий український правознавець Володимир Вергановський. У 1939–1941 роках він працював завідувачем кафедри цивільного права та процесу Львівського університету та заступником декана юридичного факультету. У 1941–1944 роках Володимир Вергановський працював суддею апеляційного ненімецького суду дистрикту Галичина [1, с. 279].

На початку 1940 року Юліан Засць був призначений суддею в цивільну колегію апеляційного суду дистрикту Варшава, на цій посаді він працював до листопада 1941 року, був призначений керівником відділу юстиції дистрикту Галичина на посаду голови апеляційного ненімецького суду дистрикту Галичина [4, арк. 14]. Зі слів Юліана Заяця, усі українські та польські судді, які бажали працювати на своїх посадах, змушені були написати заяви до органів юстиції у дистриктах. У своїх показах під час арешту в серпні-вересні 1944 року Юліан Заяць вказав, що метою його переїзду із Варшави був страх за своє життя та життя своїх близьких. Унаслідок цього у листопаді 1941 року він переїхав до Львова та подав заяву у відділ юстиції для заняття посади судді, яка була задоволена [4, арк. 14–16]. Враховуючи правничий досвід Юліана Заяця та досвід роботи судді Адміністративного Трибуналу Польщі, його було призначено головою цього суду, де він працював до звільнення Львова 27 липня 1944 року від військ нацистської Німеччини. У матеріалах допитів Юліан Заяць вказав на структуру ненімецького, а зі слів Юліана Заяця, українського, апеляційного суду дистрикту Галичина. До його складу входило кримінальне і цивільне відділення. Цивільне відділення складалося з чотирьох суддів і його очолював Ю. Федосевич [4, арк. 17]. У складі апеляційного суду дистрикту Галичина працювали у рівній кількості українські та польські судді. Поляки і українці працювали і в допоміжному апараті суду [4, арк. 17]. Апеляційний ненімецький суд дистрикту Галичина був вищою апеляційною інстанцією на рішення окружних та гродських судів. Ненімецькі суди розглядали цивільні та окремі кримінальні справи: крадіжки, хуліганство, звалтування, тілесні ушкодження, які передбачали покарання у вигляді позбавлення волі до 5 років [4, арк. 19]. Інші справи розглядали німецькі суди. Підтримувала звинувачення у судах прокуратура. Очолював ненімецьку прокуратуру у дистрикті Галичина Павло Шухевич, який у період Австро-Угорщини та Польщі працював суддею. Павло Шухевич після завершення Другої світової війни емігрував зі сім'єю до США, де і помер 1954 року. Заступниками Павла Шухевича працювали поляки Т. Соболевський та українець Т. Миськів [4, арк. 22]. Судочинство у ненімецьких судах в дистрикті Галичина велось українською мовою, а у населених пунктах, де польське населення становило не менше 25 % – польською. Аналогічна ситуація існувала у Краківському та Люблінському дистриктах, де українці становили більше 25 %, у судочинстві використовувалась українська мова [10, с. 111]. У період німецької окупації у 1941–1944 роках у ненімецьких судах дистрикту Галичина, зі слів Юліана Заяця, було розглянуто 14 250 кримінальних справ, з яких 1 500 – у 1941 році, 6 000 – у 1942 році, 6 000 – у 1943 році та 750 – у 1944 році. В окремих судах на розгляді перебувала незначна кількість кримінальних і цивільних справ, що призвело до ліквідації 8 гродських судів [4, арк. 23].

Юліан Заяць, на відміну від інших суддів, прокурорів, адвокатів, нотаріусів, не емігрував на Захід, а залишився у Львові. Після звільнення Львова від військ нацистської Німеччини 27 липня 1944 року під час його обшуку серед цінних речей, які були вилучені і передані у фінансове управління НКДБ, були 2 позолочені хрести, якими Юліан Заяць був нагороджений 1908 року імператором Францом Йосипом I з нагоди 60-річчя його перебування на престолі та 2 польські позолочені хрести за особливі заслуги у праці. Інші меблі та речі особистого вжитку були передані дружині під розписку [4, арк. 4–12]. Вже наступного дня, 5 серпня 1944 року, слідчий УНКДБ старший лейтенант державної безпеки Алтунін розпочав допити затриманого, а 14 серпня проти Юліана Заяця була порушена справа за ст. 54 Кримінального кодексу УРСР «Державна зрада» [4, арк. 3]. У протоколах допитів, окрім автобіографічних даних, Юліан Заяць детально показав роботу, структуру та повноваження ненімецьких судів у дистрикті Галичина. Він також наголошував, що особисто не розглядав судові справи, а лише керував апеляційним судом та координував діяльність окружних і гродських судів. Юліан Заяць також вказував на те, що ненімецькі суди переважно розглядали цивільні справи та незначні кримінальні справи і не брали жодної участі у репресіях окупантів. Серед своїх знайомих та друзів, з якими він спілкувався, Юліан Заяць назвав митрополита греко-католицької церкви Андрея Шептицького, Гільбрардта Віптера – поляка, радника фінансової прокуратури у місті Варшава, Романа Соколовського – поляка, суддю Адміністративного Трибуналу у Варшаві, Олександра Павенського – українця, адвоката у Львові, Пшемислава Домбковського – поляка, професора Львівського університету, Миколу Паше-Озерського – ректора Львівського університету, до слова, слідчий написав «директор». Також були озвучені імена Богдана Дзеровича – українця, судді апеляційного суду, доктора права, який емігрував на Захід, Володимира Вергановського – українця, доктора права, судді апеляційного суду (виїхав на Захід), Станіслава Пшежинського – адвоката зі Львова, Євгена Давидяка – адвоката, доктора права, викладача Львівського університету, Ігнація Дигаса – поляка, артиста оперного театру у Варшаві, Колемба Гаско – поляка, співака оперного театру у Варшаві, Івана Романовського – українця, співака Львівського оперного театру, Морцелія Хлямтача – поляка, професора римського права Львівського університету в 1918–1927 роках, віцепрезидента міста Львова, офіційного опонента дисертації Юліана Заяця у 1907 році [4, арк. 14]. На питання слідчого щодо ставлення суду до поляків та осіб інших національностей Юліан Заяць відповів, що діяли єдині закони для українців і поляків, у галузі судочинства вони мали однакові права. По кожній кримінальній справі необхідно було звертатися в інформаційний центр у Варшаві щодо притягнення підозрюваних осіб до кримінальної відповідальності. Судді виносили вироки у кримінальних справах та рішення у цивільних справах іменем закону. До повноважень апеляційного суду також належав переклад законів та інших нормативно-правових актів Польщі, а також окупаційних органів влади у галузі судочинства. Ці переклади друкували та передавали в гродські та окружні суди [4, арк. 20]. До повноважень апеляційного суду, зі слів Юліана Заяця, також належала підготовка щоквартальних звітів про кількість розглянутих кримінальних і цивільних справ у гродських та окружних судах. Результати перевірок скеровували у відділ юстиції дистрикту Галичина. Він також вказував на відсутність контролю за діяльністю гродських та окружних судів [4, арк. 23].

Незважаючи на можливість бути репресованою як член сім'ї зрадника Батьківщини і посібника окупантів, дружина Юліана Заяця, Фаїна Павлівна, продовжувала

боротьбу за звільнення чоловіка із тюрми. Вона неодноразово зверталася до керівництва обласного управління Народного комісаріату державної безпеки у Львові, в міську раду міста Львова, до відомих та авторитетних осіб. У своїх заявах Фалина Заяць вказувала, що чоловік ніколи у житті не працював суддею по розгляді кримінальних справ, є громадянином Польщі і не вчиняв жодних протиправних дій проти Радянського Союзу. Вона також просила допитати співробітників Юліана Заяця, які працювали з ним в апеляційному суді [4, арк. 26–29]. У матеріалах кримінальної справи міститься лист-прохання митрополита Андрея Шептицького від 15 серпня 1944 року, в якому йдеться: «Доктор Юліан Заяць, довголітній правник – спеціаліст по римському і церковному праві, артист-маляр отримав ув'язнення 4 серпня 1944 р. невідомо з яких причин. Посвідчуємо, що Ю. Заяць лише знаємо як дуже чесну людину, загально цілим нашим народом шановану, котра напевне ніколи нікому кривди не зробила, а відношення його до нашої Церкви все було правильно й добре» [4, арк. 30]. З листом-проханням на захист доктора Ю. Заяця звернулися також академік М. Возняк, академік В. Щурат та професор І. Свенціцький, хоча за захист людини, звинуваченої у державних злочинах, можна було наразити на небезпеку себе і своїх близьких [4, арк. 31]. У матеріалах справи є і стаття в газеті «Діло» від 3 січня 1932 року, у якій ідеться про те, що у грудні 1931 року відбувся з'їзд москофільської організації «Русская Селянская Организация», на якому було виключено зі свого складу «поважного громадянина, високого урядовця та солідного юриста» Юліана Заяця за зближення з Греко-католицькою церквою і Українським Католицьким Союзом. Із матеріалів кримінальної справи та наявних джерел важко сказати, хто і що відіграв вирішальну роль у долі Юліана Заяця, але 25 вересня 1944 року з'являється постанова щодо звинуваченого Юліана Заяця по ст. 54-1 «Кримінального кодексу УРСР» про припинення кримінальної справи, складеної начальником 2 слідчого відділення капітаном юстиції Назаровим «у зв'язку з відсутністю складу злочину». Постановили кримінальну справу закрити, а самого Заяця Ю. С. негайно звільнити з під варті [4, арк. 32–33]. Постанова була завізована начальником слідчого відділу, полковником держбезпеки 14 жовтня 1944 року. Цим же днем датується і звернення академіків В. Щурата, М. Возняка та професора І. Свенціцького, а 16 жовтня 1944 року постанова була завізована начальником обласного управління НКДБ полковником держбезпеки Волошенком [4, арк. 33].

На основі рішення президії ВАК СРСР від 1 грудня 1945 року за зверненням Львівського державного університету імені Івана Франка Юліан Заяць отримав диплом доцента. У 1945–1946 роках викладав римське приватне право на юридичному факультеті Львівського державного університету імені Івана Франка [2, арк. 3]. Вже 14 лютого 1946 року його переводять на половину ставки доцента. Після звільнення з університету на основі наказу ректора від 14 вересня 1946 року (з причини відсутності навантаження) [2, арк. 14] Юліан Заяць працював бібліотекарем та палітурником у науковій бібліотеці Академії наук УРСР імені В. Стефаніка, де підготував бібліографію історії міста Львова (1947), яка містила 2 450 джерел, матеріали до бібліографії М. Возняка (1946), матеріали до бібліографії М. Драгоманова (1947) та ін. Допомогу у працевлаштуванні на роботу Юліану Заяцю надав академік Василь Щурат (1871–1948), який був директором Львівської бібліотеки Академії наук імені Василя Стефаніка [3]. У 1951 році Юліан Заяць не пройшов атестації і за відсутності бібліотечної кваліфікації більше року працював на посадах помічника бібліотекаря, технічним бібліотекарем, палітурником. З 1953 року з

дозволу Атестаційної комісії до виходу на пенсію знову працює бібліотекарем [7, с. 39]. Разом із Юліаном Заяцем у бібліотеці працював інший відомий юрист Олександр Павенський, який також викладав римське право у Львівському університеті, а в роки війни працював адвокатом. Науковий ступінь доктор права отримав 1917 року в університеті Ростова-на-Дону, де у 1915–1918 роках перебував в еміграції [10, с. 39].

Юліан Заяць залишив велику мистецьку спадщину. Він виставляв свої картини на виставках у 1929, 1930, 1931, 1932, 1934, 1935, 1937, 1943 років [6, с. 35]. Свої твори Юліан Заяць виставляв у Національному музеї у Львові, Українському товаристві прихильників мистецтва, Польському товаристві прихильників мистецтва та ін. До найвідоміших його творів належать картини «Портрет доньки», «Портрет сина», «Церква в Краснім», «Церква в Кривчицях», «Квіти», «Річка Камінка», «Портрет пані N» та ін. Значна частина картин Юліана Заяця зберігалась у музеї Богославської академії, їх придбав ректор академії Йосип Сліпий [6, с. 36]. На думку професора Олега Купчинського, доля цієї колекції на сьогоднішній день невідома, близько 300 картин завдяки зусиллям відомого мистецтвознавця професора І. Свенціцького зберігається у Національному музеї у Львові, ще 100 картин Юліана Заяця були передані до Національного музею після війни В. Сенютою. Велика кількість картин зберігається у сина Юліана Заяця – Івана у США та його спадкоємців. Після війни 20 картин було закуплено Третьяковською галереєю у Москві, близько 500 картин знаходяться у Львівській картинній галереї, у відділі мистецтв Львівської бібліотеки Національної академії наук імені Василя Стефаника, а також у приватних колекціях [6, с. 36].

Упродовж життя Юліан Заяць не припиняв малювати, лише у віці 86 років, коли після падіння зламав руку, змушений був покинути улюблене заняття.

Помер 1971 року, похований на Личаківському цвинтарі у Львові поруч із родиною.

Список використаних джерел

1. Андрусак Т., Васьків Н. Вергановський Володимир Йосипович. *Encyclopedia Львівський національний університет імені Івана Франка*: у 2 т. Т. 1 А–К. Львів, 2011. 716 с.
2. Архів Львівського національного університету імені Івана Франка Р-119 спр. 488 Юліан Заяць оп 1 о/с.
3. Галайчак Т. Щурат Василь Григорович (1871–1948). *Енциклопедія Історія України*. Т. 10 Т–Я / редкол. В. Смолій (голова) та ін. Київ, 2013. 688 с.
4. Галузевий архів СБУ справа П 2235 (Кримінальна справа по звинуваченню Юліана Заяця).
5. Качмар В. Паше-Озерський Микола Миколайович. *Encyclopedia Львівський національний університет імені Івана Франка*: у 2 т. А–К. Львів, 2011. 716 с.
6. Купчинський О. Юліан Заяць. *Вісник Наукового товариства імені Т. Шевченка*. 2001. Ч. 25. С. 34–37.
7. Пономаренко М. Видавнича діяльність Львівської бібліотеки Академії наук УРСР (1956–1959 рр.). Події, тематика, персоналії. Львів, 2012. 115 с.
8. Тищик Б. Історія державності і права Польщі (X – початок XXI ст.). Львів, 2012. 512 с.
9. Часопис правничі і економічна. Т. 4/5. С. 25–70.
10. Wrzyszczyk A. Okupacyjne sadownictwo niemieckie w Generalnym Gubernatorstwie (1939–1945) Organizacja i funkcjonowanie. Lublin, 2008. 427 s.

References

1. Andrusiak, T., Vaskiv, N. (2011). Verhanovskiy Volodymyr Yosypovych. *Encyclopedia Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka*: u 2 t. T. 1 A–K. Lviv.
2. *Arkhiv Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka* R-119 spr. 488 Yulian Zaiats op 1 o/s.
3. Halaichak, T. (2013). Shchurat Vasyl Hryhorovych (1871–1948). *Entsyklopediia Istoriiia Ukrainy*. T. 10 T–Ia / redkol. V. Smolii (holova)) ta in. Kyiv.
4. *Haluzevyi arkhiv SBU sprava P 2235* (Kryminalna sprava po zynuvachenniu Yuliana Zaiatsia).
5. Kachmar, V. (2011). Pashe-Ozerskyi Mykola Mykolaiovych. *Encyclopedia Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka*: u 2 t. A–K. Lviv.
6. Kupchynskiy, O. (2001). Yulian Zaiats. *Visnyk Naukovoho tovarystva imeni T. Shevchenka*, Ch. 25, 34–37.
7. Ponomarenko, M. (2012). *Vydavnycha diialnist Lvivskoi biblioteki Akademii nauk URSR (1956–1959 rr.)*. Podii, tematyka, personalii. Lviv.
8. Tyshchuk, B. (2012). *Istoriia derzhavnosti i prava Polshchi (X – pochatok XXI st.)*. Lviv.
9. *Chasopys pravnycha i ekonomichna*. T. 4/5, 25–70.
10. Wrzyszczyk, A. (2008). *Okupacyjne sodownictwo niemieckie w Generalnym Gubernatorstwie (1939–1945)*. Organizacja i funkcjonowanie. Lublin.

JULIAN ZAYATS: LAWYER, ARTIST, SINGER (1880–1971)***M. Kobyletskyi*, L. Trepak*****

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska Str., 1, Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: mkobyletskyj@gmail.com*

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska Str., 1, Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: trepak.lesia@gmail.com*

The article covers the professional, scientific and artistic activity of Yulian Semenovich Zayats (1880–1971).

The figure of Yulian Zayats remains a little-studied figure among Ukrainian jurists and artists. Studying at the Faculty of Law of the Lviv University in 1899–1904, Julian Zayats published in 1904 an article «Jusus fructus nominis» in the «Journal of Law and Economics». In 1907 this scientific work was finalized and defended at the Lviv University. In 1901–1902 he studied at the Faculty of Law of the Jagiellonian University and at the Krakow Academy of Arts.

Since 1906 he had been working in the financial prosecutor's office in Lviv. In 1909 he received a scholarship from the Austrian Ministry of Education and Religion and completed an internship at the Faculty of Law of the University of Berlin in 1909–1912 to write a doctoral thesis as well as studied at the Berlin Academy of Arts. In Berlin, Julian Zayats prepared a doctoral habilitation thesis in Polish on the topic: «Jus jurandum in litem», which was submitted for defense to the Faculty of Law of the Lviv University in 1912. Due to the position of Polish university professors, as Julian Zayats notes in his autobiography, the text of the thesis was lost and the defense did not take place. During the First World War, as an officer of the Austro-Hungarian Army, he took part in hostilities and taught ballistics at the Military Artillery School in Budapest.

After Poland's conquest of western Ukraine, he worked as a lawyer and taught Roman law at the Ukrainian Secret University in Lviv. He continued to work in the Polish state treasury again. At the request of Metropolitan Andrei Sheptytsky, he provided legal advice to him and

the Greek Catholic Church as well as prepared an appeal to the League of Nations and the Vatican regarding the discriminatory policy of the Polish state towards the Ukrainian population during the so-called "pacification".

During the interwar period he studied at the Lviv Conservatory and gave solo concerts in the cities of Western Ukraine and Poland.

In January 1939 he was appointed a judge of the Administrative Tribunal of Poland by the President of Poland I. Moscitsky. During World War II, he headed a non-German court in the Galicia district, jurisdiction of which included minor criminal and civil jurisdictions. After the liberation of Western Ukraine from Nazi Germany, Julian Zayats was arrested but was released two months later because of lack of *corpus delicti*. In 1945–1946 he worked as an associate professor at the Department of Civil Law and Procedure of the Lviv University, and subsequently in the Lviv Scientific Library named after V. Stefanyk as a bookbinder and librarian. He left a great artistic legacy. He exhibited his paintings at exhibitions in 1929, 1930, 1937 and other years.

Keywords: Law Faculty of Lviv University, court, artist, Roman law.

*Стаття: надійшла до редакції 18.10.2021
прийнята до друку 16.11.2021*